

การประชุมทางวิชาการ
การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10
The 10th National Symposium on Education
Research

ความร่วมมือระหว่าง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
และ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

วันที่ 18 – 19 กันยายน 2546

ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ สุขุมวิท 11-13

กรุงเทพมหานคร

370.78 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส691ก การประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10 ,
กรุงเทพฯ : 2546
431 หน้า
ISBN : 974-650-378-2
1. การวิจัย 2. การศึกษา...วิจัย 3. ชื่อเรื่อง

การประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10

โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 83/2546

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2546

จำนวนพิมพ์ 3000 เล่ม

พิมพ์เผยแพร่โดย สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ถนนสุขุวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0 2668 7123 ต่อ 1211,1212

โทรสาร. 0 2243 0085

web-site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล

20/21-22 ถนนนนทบุรี 1 (สนามบินน้ำ)

ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทร. 0 2968 0661-4

โทรสาร 0 2968 0664

ประเด็น “การปฏิรูปการศึกษาปฐมวัย”

ชื่อเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กรัฐและเอกชนในปัจจุบัน
Present System, Mechanisms and Efficiency of Nurseries Operated by Public and Private Sectors

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (Assoc. Prof. Dr. Jeerapran Poonpat)

ปีที่ทำการวิจัยเสร็จ

2543

ความเป็นมา

การอบรมเลี้ยงดูเด็กรวมถึง 6 ปี นั้น มีความสำคัญยิ่งในการสร้างพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ เป็นภาระหน้าที่ที่ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และบุคคลในชุมชน ควรให้ความร่วมมือในการอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังการประพฤติปฏิบัติ จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้เด็กมีความอบอุ่น มั่นคงในอารมณ์ ทำตนให้มีคุณค่า มีประโยชน์ในสังคมได้เหมาะสมตามวัย และมีความพร้อมที่จะเรียนต่อในชั้นสูงขึ้น หากเด็กในวัยนี้ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างถูกต้องในวันนี้ ประเทศชาติก็จะได้พลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคตข้างหน้าอย่างแน่นอน (สุชาติดา วิทยุฉวี, 2539: 42)

ด้วยเหตุที่การศึกษาในระดับก่อนวัยเรียน หรือการศึกษาในระดับปฐมวัย (0-6 ปี) มีความสำคัญในการเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์นี้เอง ทำให้แต่ละประเทศต่างให้ความสำคัญต่อการจัดบริการให้การศึกษาในระดับนี้ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังจะเห็นได้จากการวางนโยบายด้านการศึกษาของประเทศ ที่มีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 2 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา (แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 พ.ศ. 2540-2544)

หน่วยงานภาครัฐที่จัดบริการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน มี 6 กระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงกลาโหม และทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิต่างๆ ที่จัดการศึกษาระดับนี้ ส่วนหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน

มากที่สุด คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้วางเป้าหมายให้จัดการศึกษาระดับนี้ ร้อยละ 96 ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย และกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาประเภทศูนย์เด็กเล็กมากที่สุด

ดังจะเห็นว่ามีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่จัดบริการให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี โดยการศึกษาที่จัดทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนนั้น มีหน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญ ส่วนหน่วยงานของภาคเอกชนมีบทบาทน้อย ดังจะเห็นได้จากรายงานเกี่ยวกับสภาพการรับนักเรียนนักศึกษาปี 2540 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) พบว่า ในระดับการศึกษาก่อนประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียนในหน่วยงานรัฐ ร้อยละ 81 ขณะที่จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชนมีเพียงร้อยละ 19 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ซึ่งในภาครัฐเองยังแบ่งหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนอีกหลายหน่วยงาน หากมองในแง่ดีจะเห็นว่ามีกระทรวงและกรมต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมาก ทำให้มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งบางหน่วยงานก็มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่จะจัดบริการในด้านนั้นๆ แต่ถ้ามองในแง่ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ อาจมองได้ว่าเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนและกระจัดกระจายมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถระดมทรัพยากรมาใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้เพิ่มความยุ่งยากในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาให้มีเอกภาพ (รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2540, 2541 :39)

ในด้านคุณภาพของการจัดบริการการศึกษาแก่เด็กก่อนก่อนวัยเรียน พบว่าเด็กที่รับบริการมีพัฒนาการด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น แต่การพัฒนาด้านสติปัญญา หรือผลการวัดความพร้อมของพัฒนาการด้านสติปัญญายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยจากการประเมินความพร้อมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการในด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ที่ถือเกณฑ์ผ่านที่คะแนนร้อยละ 60 ของแบบทดสอบ ปรากฏว่าด้านร่างกายเด็กผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 98 ด้านสติปัญญา ร้อยละ 30 ด้านจิตใจ อารมณ์และสังคม ร้อยละ 56 (สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2537 อ้างถึงใน กุศล สุนทรธาดา, 2540 รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2540, 2541) ทำให้เห็นว่า การขยายตัวของการศึกษาระดับนี้เป็นไปในด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ

สาเหตุของปัญหาในด้านคุณภาพ พบว่า มีสาเหตุมาจากตัวครูเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ เพราะในการจัดบริการแก่เด็กก่อนก่อนวัยเรียน มักขาดครูและผู้ดูแลที่มีความรู้ด้านเด็ก

ปฐมวัยโดยตรง ทำให้ครูและผู้ดูแลเด็กไม่มีความเข้าใจเรื่องหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ซึ่งมีผลต่อการฝึกเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาของเด็กวัยนี้ แม้ว่าครูที่สอนในระดับนี้จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 52.7 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) แต่ก็มักจะเป็นสาขาอื่น และมีความคิดแบบเก่าที่ว่า การเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาแก่เด็ก คือการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุมาจากสภาพการจัดประสบการณ์ที่ครูมักจะเน้นการบรรยายมากกว่า ให้เด็กได้คิดเอง มีเหตุผล และมีทักษะการแก้ปัญหา รวมทั้งการใช้สื่อประกอบการสอนของครูที่นับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในด้านนี้ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกล

นอกจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก คือ ครอบครัวและชุมชน เพราะหากพ่อแม่ ผู้ปกครองขาดความร่วมมือ ไม่ส่งเด็กเข้ารับบริการตามสถานที่จัดบริการแล้ว เด็กย่อมไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนา และจากการวิจัยของ กุศล สุนทรธาดา (2540) ศูนย์ดูแลเด็กเล็กทั้งในชนบทและในเมืองยังขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และกรรมการพัฒนาเด็ก ทั้งนี้ เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งไม่ได้เกิดจากความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชี้แจงทำความเข้าใจถึงหลักและวิธีดำเนินงานของศูนย์ฯ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ (ณัฐเสฐ์ โพธิ์ศรีทอง, 2537 ; กองสังคมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร, 2535 ; ทัดดาว ลออโรจน์วงศ์, 2532 อ้างถึงใน กุศล สุนทรธาดา, 2540)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ปกครองบางส่วนที่มีความต้องการให้เด็กได้รับความรู้ทางวิชาการโดยไม่เข้าใจว่าเด็กในวัยนี้ควรได้รับการเตรียมความพร้อมและกระตุ้นพัฒนาการด้านต่างๆ ก่อนจะได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการต่อไปในระดับประถมศึกษา ทำให้มีผู้ปกครองที่ไม่พอใจกับการให้บริการแบบเตรียมความพร้อมแก่เด็ก นำเด็กไปเข้าสถานบริการของเอกชนที่จำเป็นต้องปรับรูปแบบการสอนเป็นแบบวิชาการตามค่านิยมและความต้องการของผู้ปกครอง

จากการทบทวนสถานการณ์และสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย (กุศล สุนทรธาดา, 2540) พบว่า สาระที่เกี่ยวข้องกับสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยที่ได้จากการศึกษาวิจัยที่มีอยู่ ทำให้ทราบเพียงว่าสถานเลี้ยงดูเด็กขาดประสิทธิภาพในการสอน เพราะมุ่งการอ่านเขียนมากกว่าการเตรียมความพร้อมของเด็ก การคัดเลือกครูที่ขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง การขาดการควบคุมคุณภาพ การให้บริการที่ไม่ครอบคลุมกลุ่มเด็ก การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการขาดงานวิจัยที่สามารถอธิบายได้อย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงเป็นระบบให้เห็นว่าปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของสถานเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีประสิทธิภาพหรือด้อยประสิทธิภาพ ดังนั้นการวิจัยระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน จึงเป็นงานวิจัยที่จะให้คำตอบในการพัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระบบ กลไก และ ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาว่า ระบบและกลไกในโรงเรียนอนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก/สถานเลี้ยงดูเด็ก ดำเนินการอย่างไร เป็นระบบหรือไม่ และกลไกดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่
2. เพื่อศึกษาว่า สถานศึกษาดังกล่าวของภาครัฐและเอกชน มีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่างกันมากน้อยเพียงใด

สมมติฐานการวิจัย

1. โรงเรียนอนุบาล น่าจะมี ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มากกว่าของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
2. โรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็กของรัฐ น่าจะมี ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพมากกว่าของเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงบรรยาย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 1 คือ โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 149 แห่ง ที่ครอบคลุมทุกภาคภูมิศาสตร์ ทุกสังกัดทั้งในและนอกอำเภอเมือง ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารหน่วยงานที่ส่วนกลาง
- 2) ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
- 3) ครูในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
- 4) ผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 2 คือ บุคลากรในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 19 แห่ง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็กที่

- อยู่ในภาครัฐและเอกชน 2) ครูและคุณดูแลเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
3) ผู้ปกครองเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก

ตัวแปร

ตัวแปรที่สนใจศึกษา มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานเลี้ยงดูเด็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 มี 4 ฉบับ คือ

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานเกี่ยวกับ นโยบาย กลไก และประสิทธิภาพระดับหน่วยงาน
2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก เกี่ยวกับนโยบาย กลไก และประสิทธิภาพ ระดับโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
3. แบบสอบถามครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก เกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่างๆ และการอบรมเลี้ยงดูที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
4. แบบสอบถามผู้ปกครองเด็ก เกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก และการเลี้ยงดูที่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 มี 5 ฉบับ คือ

1. แบบบันทึกค่าใช้จ่ายของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก 3 ปี ย้อนหลัง (พ.ศ. 2539 –2541)
2. แบบสังเกตพฤติกรรมของครูและเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
3. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก เกี่ยวกับระบบกลไก และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
4. แบบสัมภาษณ์ครู/พี่เลี้ยงเด็ก/ผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก
5. แบบสอบถามผู้ปกครอง เกี่ยวกับ พัฒนาการของเด็กด้านต่างๆ วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครูที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก และความพร้อมของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เก็บข้อมูล 2 ระบบ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากคน 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษา/ศูนย์เด็กเล็ก ครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก/พี่เลี้ยงเด็ก และผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ

1. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยทั่วไปในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก และที่บ้าน
 2. ความพึงพอใจของผู้ปกครองและครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 3. ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 149 แห่ง
- ระยะที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเป็นรายกรณีแบบเจาะลึก จำนวน 19 แห่ง ที่เป็นของรัฐและเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการแจกแจงความถี่ ส่วนข้อมูลคุณลักษณะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ในภาพรวม

ผลวิเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 149 แห่งทั่วประเทศ พบว่า มีนโยบายและวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ในจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น ลพบุรี และชลบุรี จะเน้นที่การเตรียมความพร้อม ส่วนที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา จะเน้นที่การส่งเสริมพัฒนาการเป็นหลัก สำหรับการจัดการเรียนการสอน ถ้าเป็นโรงเรียนอนุบาลจะอิงหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) หรือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ใช้การรับเข้าไม่จำกัดจำนวน ยกเว้นที่จังหวัดลพบุรี การวัดประเมินผลใช้การสังเกตเป็นหลัก ใช้การแก้ปัญหาเด็กโดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครอง ด้านสื่ออุปกรณ์ พบว่ามีน้อยขาดแคลน ยกเว้นจังหวัดสงขลา และในด้านจำนวนครู/ผู้ดูแลเด็ก พบว่ามีจำนวนเพียงพอแต่ขาดคุณภาพ ซึ่งมีจำนวนหนึ่งไม่ได้จบมาโดยตรง และยังคงมีปัญหาเรื่องการประสานกับชุมชน

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากครู/ผู้ดูแลเด็ก พบว่า ครู/ผู้ดูแลเด็กมีลักษณะเด่น คือ มีมนุษยสัมพันธ์ มีการเตรียมสอนและมีการสอนที่เป็นระบบ สิ่งที่เป็นปัญหาคือ จำนวนและคุณภาพคน งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้บริหารและผู้ปกครอง

2. ในภาพย่อย 19 แห่ง สรุปได้ว่า

- 1) เป็นโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก ที่มีระบบดี มีกลไกดำเนินงานจนบรรลุผล จำนวน 9 แห่ง ใน 19 แห่ง ซึ่งเป็นของรัฐ 3 แห่ง ใน 10 แห่ง

และของเอกชน 6 แห่ง ใน 9 แห่ง อยู่ในกรุงเทพมหานครที่เป็นของรัฐ 2 แห่ง ใน 6 แห่ง ของเอกชน 3 แห่ง ใน 4 แห่ง และอยู่ในจังหวัดลพบุรีที่เป็นของรัฐ 1 แห่ง ใน 4 แห่ง และของเอกชน 3 แห่ง ใน 5 แห่ง

2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กเล็ก ที่มีค่าประสิทธิภาพสูงเกินร้อยละ 1 มี 11 แห่ง ใน 19 แห่ง โดยเป็นของรัฐ 7 แห่ง จาก 10 แห่ง และเป็นของเอกชน 4 แห่ง จาก 9 แห่ง ซึ่งทั้ง 11 แห่งนี้ เป็นของรัฐที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง ใน 6 แห่ง และเป็นของเอกชน 2 แห่ง ใน 4 แห่ง เป็นของรัฐที่อยู่ในจังหวัดลพบุรี 4 แห่งทั้งหมด และเป็นของเอกชน 2 แห่ง ใน 5 แห่ง

3) โรงเรียนอนุบาลของรัฐที่มีทั้งระบบดี และมีกลไกดำเนินงานจนบรรลุผล และมีประสิทธิภาพเกินร้อยละ 1 มี 2 แห่ง คือ อนุบาลพิบูลเวศม์ กับอนุบาลลพบุรี ที่เป็นสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กเล็กของรัฐไม่มีเลย ส่วนที่เป็นโรงเรียนอนุบาลของเอกชน มี 1 แห่ง คือ โรงเรียนกําจรวิทย์ และเป็นสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กเล็กของเอกชน มี 2 แห่ง คือ สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก กับสถานเลี้ยงเด็กบ้านแสนสุขแฟมิลีเดย์แคร์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การเพิ่มระบบ กลไก และประสิทธิผลให้สูงขึ้น ทั้งในส่วนของรัฐและเอกชน เป็นเรื่องจำเป็น หลายแห่งยังมีค่าต่ำมาก ซึ่งการที่จะทำได้จะต้องมุ่งที่ลักษณะและความสามารถของผู้บริหารกับครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้มีทักษะในการบริหารจัดการ มีทักษะการพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างเป็นระบบ มีการประสานความเข้าใจกับผู้ปกครอง และมีการใช้ทรัพยากรของชุมชน

2. ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี ในที่นี้คิดเป็นสูตรรวม โดยอิงค่าใช้จ่ายที่ทางโรงเรียนระบุ ไม่ได้คิดค่าเสื่อมสภาพ หรือค่าใช้จ่ายแฝง จึงทำให้ตัวเลขคลาดเคลื่อนได้บ้าง อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพที่โรงเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนยังต่ำอยู่มาก การนำผลวิจัยไปใช้จึงควรมุ่งที่การพัฒนาระบบการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ ความคุ้มค่า และความโปร่งใสให้มาก

3. สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กเล็กทั้งของรัฐกับเอกชนที่มีค่าประสิทธิภาพต่ำมาก จะต้องหาทางปรับปรุงเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรคิดดัชนีชี้ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ที่ต่างจากที่ใช้ในงานวิจัยนี้ และควรถ่วงน้ำหนักของดัชนีแต่ละตัวเพื่อให้ได้ค่ารวมที่แท้จริงมากขึ้น การนำวิธีทางสถิติมาใช้จะช่วยให้เห็นความชัดเจนในเรื่องนี้ได้มาก

2. ควรคำนวณประสิทธิภาพจากสูตรอื่น เช่น Cost – Benefit, Expense – Benefit, Expense – Effectiveness, Cost – Effectiveness แล้วเปรียบเทียบกัน โดยเฉพาะควรคิดค่าใช้จ่ายแฝงร่วมด้วย